

Revista de Educație Finanțiară

Cuprins

Reabilitarea economisirii în era consumului	3
<i>Prof. univ. dr. Cosmin Marinescu, Viceguvernator – Banca Națională a României</i>	
Câteva gânduri despre economisire.....	5
<i>Prof. univ. dr. Sorin Costreie, Consilier Prezidențial pentru educație – Administrația Prezidențială</i>	
Cinci sfaturi de urmat în procesul de economisire la nivel individual.....	6
<i>Prof. univ. dr. Nicolae Istudor, Rector – Academia de Studii Economice din București</i>	
Cum ne poate influența economisirea comportamentul?.....	7
<i>Cristina Chiriac, Președinte – Confederația Națională pentru Antreprenoriat Feminin</i>	
Economisirea în era digitală: fundament al stabilității economice și al deciziilor inteligente.....	8
<i>Prof. univ. dr. Marilen Pirtea, Rector – Universitatea de Vest din Timișoara</i>	
Cercul virtuos al economisirii.....	10
<i>Gabriela Folcuț, Director executiv – Asociația Română a Băncilor</i>	

Notă

Opiniile prezentate în această lucrare aparțin în întregime autorilor și nu implică sau angajează în vreun fel Banca Națională a României.

Toate drepturile rezervate. Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Reabilitarea economisirii în era consumului

Prof. univ. dr. Cosmin Marinescu, Viceguvernator – Banca Națională a României

Am ales să scriem despre economisire, în Revista de Educație Financiară a BNR, pentru a îndrepta atenția cititorilor noștri, câtuși de puțin, către perspective ce nu dau greș, în ciuda propensiunii către consum din societatea actuală, acel consum care să fie obținut acum, imediat, „la un click distanță”, eventual prin credit instant – așa cum sună, adeseori, campaniile de marketing. Partea frumoasă este că, în lumea digitală, tot „la un click distanță” se află și conturile de economisire, de investiții sau plasamentele financiare pentru viitor. Pentru a prefigura un consum sporit și bunăstare în viitor.

Indiferent ce acțiuni întreprindem și ce alegeri facem în viața de zi cu zi, acestea sunt întotdeauna decizii prin care alocăm resursele între prezent și viitor. Adică între consum, pe de o parte, dorind să obținem mai multe satisfacții în prezent, și economisire sau investire, pe de altă parte, având în minte satisfacții mai mari de care să ne bucurăm în viitor. Tot timpul pendulăm între dorința de a beneficia acum de ceea ce dispunem și perspectiva unor beneficii sporite *mai târziu*.

Economisirea nu este, însă, doar o simplă acumulare de resurse, un fel de „bani albi pentru zile negre”, ci este baza economică a formării capitalului necesar producției și dezvoltării, pentru a beneficia de un consum sporit în viitor,

iar „zilele negre” să fie și ele albe, precum banii. În acest sens, economisirea cultivă valori morale și comportamente economice, precum răbdare, precauție, chibzuință, disciplină.

În ciuda virtuților sale, economice și morale, economisirea nu a beneficiat dintotdeauna de cinstirea rolului său. De exemplu, pentru J. M. Keynes, creatorul macroeconomiei în urmă cu aproape un secol, economisirea era subminată de un „paradox” care pune în umbră beneficiile sale, incontestabile de altfel în întreaga gândire economică de până atunci. Prin „paradoxul economisirii”, Keynes punea sub semnul întrebării rolul cheie al economisirii în susținerea investițiilor și a creșterii economice. Și din acest motiv, economisirea merită reabilitată, în pofida dominanței consumului din zilele noastre.

În sfera privată și la nivel de individ sau familie, consumul pe datorie este totuși limitat, din rațiuni obiective care țin de durata vieții active, sau prin forța normelor legale și procedurale. În schimb, asistăm la deteriorarea severă a comportamentelor asimilate economisirii în sfera politicilor publice. Mă refer la situația finanțelor publice, marcată de permanentizarea deficitelor bugetare și a datoriilor publice, ca efect al politicilor bugetare expansioniste promovate de aceleași teorii keynesiene. Începând din a doua jumătate a secolului XX,

politicile publice au reflectat gândirea macroeconomică de tip keynesian și prevalența calculului politic, așa cum arată *teoria alegerii publice*.

Doar rareori și probabil întâmplător, finanțele publice au cunoscut poziții de echilibru sau excedente bugetare, contrar atitudinilor de responsabilitate și disciplină financiară specifice economisirii. Astfel, deficitul bugetar și datoria publică au devenit noua regulă macroeconomică în mai toate țările lumii.

La nivel global, datoria guvernamentală brută se apropie de borna de 100% din PIB. Continuă să se îndatoreze nu doar statele emergente și în curs de dezvoltare, precum China, dar și țările dezvoltate, datoria SUA având o pondere globală de circa o treime. Pe un trend similar, UE a înregistrat, în ultimii douăzeci de ani, creșterea datoriei publice cu circa 15 puncte procentuale, la peste 80% din PIB, însă ascensiunea datoriei în UE s-a produs totuși cu un ritm mai moderat, de sub 1 punct procentual anual. În context, România a înregistrat cea mai rapidă creștere a datoriei publice dintre țările Uniunii.

În aceste condiții, economisirea și valorile responsabilității economice trebuie reabilitate, astfel încât să ghideze politicile publice în atingerea obiectivelor cheie de sustenabilitate financiară. Atunci când statul face dovada responsabilității, prin bugete publice credibile și sustenabile, transmite populației și firmelor un mesaj coerent

în favoarea disciplinei financiare. Altminteri, se deschide insidios capcana populismului economic, iar politicile publice recurg doar la soluții facile și pe termen scurt, bazate pe consum și deficite bugetare, în detrimentul investițiilor și al echilibrelor macroeconomice.

Tocmai de aceea, educația financiară trebuie să reprezinte un obiectiv strategic pentru o societate civilizată, atât în ceea ce privește cultivarea comportamentelor adecvate de economisire și investire, la nivel de individ și în sfera mediului de afaceri, cât și în promovarea unor politici publice sănătoase, în consonanță cu principiile economiei de piață și ale sustenabilității financiare.

Deși suntem, grație tehnologiei, doar „la un click distanță” de achizițiile de consum și gestiunea conturilor de economisire și investiții, educația financiară este indispensabilă pentru decizii corecte, iar dobândirea acesteia nu este la fel de spontană precum tehnologia, cerând eforturi consecvente.

Educația financiară este un angajament asumat la nivelul Băncii Naționale a României și al statului român, prin Strategia Națională de Educație Financiară, la împlinirea căreia contribuim și prin aceste proiecte editoriale, având convingerea că dezvoltarea României se sprijină pe o gândire economică sănătoasă, atât în rândul populației, cât și al decidenților preocupați de politici publice sustenabile.

Câteva gânduri despre economisire

*Prof. univ. dr. Sorin Costreie, Consilier Prezidențial pentru educație și cercetare –
Administrația Prezidențială*

Auzim prin popor vorbe precum „chibzuiala este sora înțelepciunii” sau „nu risipi azi ce-ți poate lipsi mâine”. Dar ce înseamnă a fi chibzuit?

Simplu spus, mai ales cu privire la bani, nu înseamnă doar a nu cheltui peste posibilități, ci și a economisi, a pune deoparte, cum se spune, bani albi pentru zile negre. Economisirea devine astfel fiica chibzuielii și nepoata înțelepciunii.

Dar de ce ar fi înțelept să economisim?

Economisirea este una dintre practicile esențiale ale unei vieți raționale. Ea exprimă un anumit mod de a te raporta la incertitudinea viitorului. A economisi nu înseamnă a refuza prezentul, a nu te bucura de el aici și acum, ci a proiecta bucuria prezentului în viitor. Economisirea creează siguranță într-o lume instabilă.

Crizele economice, pierderea unui loc de muncă, problemele de sănătate sau evenimentele neprevăzute nu mai sunt excepții, ci par constante ale existenței moderne. Economiiile funcționează ca un mecanism de amortizare: în caz de accident, ele reduc șocul și permit traversarea momentelor dificile fără consecințe financiare grave.

Economisirea diminuează dependența și vulnerabilitatea. Fără rezerve financiare, individul este constrâns

să accepte condiții dezavantajoase, fie ele profesionale, contractuale sau personale. Economiiile oferă marjă de manevră și cresc capacitatea de a spune „nu”, ceea ce echivalează cu o formă concretă de libertate.

Un alt aspect esențial este legat de calitatea deciziilor. Lipsa economiilor generează reacții impulsive, dictate de urgență. Prezența lor introduce timp pentru reflecție, comparație și alegere. Economisirea cumpără timp, iar timpul - gândirea lentă - este una dintre resursele principale care fac posibilă raționalitatea. Și de aici se formează un cerc benefic: ești rațional, economisești; economisești, câștigi timp; câștigi timp și devii și mai rațional.

Nu în ultimul rând, economisirea are o dimensiune formativă. Ea cultivă autocontrolul, gândirea pe termen lung și capacitatea de a distinge între dorință și necesitate. Astfel, economisirea devine nu doar o practică financiară, ci o disciplină a caracterului și a responsabilității personale.

Pe scurt, economisirea este marca unui om rațional, educat financiar, care se proiectează în viitor, nefiind blocat doar în prezent.

Cinci sfaturi de urmat în procesul de economisire la nivel individual

Prof. univ. dr. Nicolae Istudor – Academia de Studii Economice din București

Contextul economic actual, marcat de provocări ce derivă dintr-o succesiune de evenimente, precum pandemia, criza energetică, conflictul militar Rusia - Ucraina, se caracterizează prin incertitudine, tranziții tehnologice, presiuni demografice și climatice. Economisirea, deopotrivă comportament individual și mecanism colectiv de susținere a bunăstării societății, capătă importanță strategică din perspectiva stabilității economice la nivel individual și colectiv.

Beneficiile economisirii sunt multiple. Vom avea bani pentru evenimente neplanificate. A avea o rezervă este primul lucru pentru care ar trebui să economisim. Dacă este posibil, încercăm să punem deoparte aproximativ 3-4 luni de salariu pentru a acoperi cheltuielile esențiale. Totodată, nu va trebui să ne împrumutăm. Împrumuturile, în anumite perioade, pot presupune rate de dobândă ridicate. Astfel, sumele economisite ne ajută să scăpăm de împrumuturi.

Economisirea pentru un obiectiv concret ne oferă un sentiment de liniște și reduce stresul și anxietatea. Știind că avem bani economisiți pentru evenimente neprevăzute sau pentru o dorință poate îmbunătăți starea noastră generală de bine financiar. Și, nu în ultimul rând, fie că este vorba de o nuntă, o vacanță sau chiar de renovarea casei, având niște

bani economisiți putem reduce presiunea planificării acestor evenimente importante din viața noastră.

Iată câteva sfaturi la care să ne gândim când începem planul de economisire:

1. Stabilim unul sau mai multe obiective de economisire. Acest lucru ar trebui să includă cât de mult, în ce scop și până când economisim. Punerea deoparte a 10% din venitul lunar este un bun început, dar orice sumă este indicată la începutul acestui demers.
2. Alocăm economii lunare aliniate la obiectivele noastre, revizuim lista de nevoi și dorințe pentru a vedea dacă putem alocă bani suplimentari pentru economisire.
3. Facem un buget de economii în fiecare lună și îl respectăm.
4. Decidem asupra unui instrument de economisire. Putem să avem un cont de economii dedicat pentru fiecare dintre obiectivele de economisire, în funcție de perioada de timp și de suma pe care dorim să o economisim.
5. Monitorizăm execuția bugetului și verificăm progresul în fiecare lună. Aceasta ne ajută nu numai să respectăm planul personal de economisire, dar ne va ajuta și să ajustăm rapid planul stabilit inițial.

Cum ne poate influența economisirea comportamentul?

Cristina Chiriac, Președinte – Confederația Națională pentru Antreprenoriat Feminin

Într-o lume dominată de urgență, viteză și recompensă imediată, economisirea pare, la prima vedere, un reflex al prudenței sau un exercițiu de disciplină personală. În realitate, este mult mai mult decât atât. Economisirea este una dintre variabilele fundamentale ale comportamentului economic, indiferent de ciclurile economice sau de nivelul de dezvoltare al unei societăți, pentru că definește felul în care indivizii și economiile aleg să împartă resursele între prezent și viitor.

Decizia de a economisi influențează capacitatea de consum, stabilitatea financiară personală, potențialul de investiție pe termen lung și reziliența la evenimentele neanticipate. Fără un buffer financiar, comportamentul economic devine reactiv, vulnerabil la șocuri și constrâns de circumstanțe imediate. Lipsa economisirii este o problemă de autonomie.

La nivel macroeconomic, economisirea agregată stă la baza investițiilor, a formării capitalului și a productivității. Economiile care reușesc să mențină un nivel sănătos de economisire își pot finanța intern dezvoltarea, pot absorbi mai bine ciclurile economice și pot construi politici anticiclice credibile. În schimb, deficitele cronice de economisire amplifică vulnerabilitățile structurale, cresc dependența de capital extern și reduc capacitatea de adaptare într-o economie globală marcată de volatilitate.

Contextul actual complică și mai mult această ecuație. Accesul facil la credit, digitalizarea accelerată și cultura consumului instantaneu rescriu percepția asupra timpului economic. Fără o educație financiară solidă, aceste transformări fragmentează comportamentul financiar și erodează propensiunea de a economisi, afectând direct capacitatea indivizilor de a-și construi stabilitatea pe termen lung.

În acest peisaj, economisirea devine un mecanism de libertate decizională. A economisi înseamnă a câștiga spațiul necesar pentru a lua decizii deliberate, nu impulsive; pentru a planifica, nu doar a reacționa. Economisirea permite ca alegerile economice să fie fundamentate pe venitul permanent, nu pe fluctuațiile conjuncturale, transformând incertitudinea într-un risc calculabil.

În esență, economisirea este una dintre cele mai eficiente forme prin care indivizii și economiile își pot transforma viitorul într-un spațiu al opțiunilor, nu al constrângerilor. O economie stabilă nu începe cu indicatori macro sau politici sofisticate, ci cu indivizi care au libertatea reală de a-și planifica viitorul. Iar această libertate începe, aproape imperceptibil, cu economisirea.

„Nu economisi ce îți rămâne după ce cheltuiesti; cheltuieste ceea ce îți rămâne după ce economisești.” – Warren Buffett

Economisirea în era digitală: fundament al stabilității economice și al deciziilor inteligente

Prof. univ. dr. Marilen Pirtea, Rector - Universitatea de Vest din Timișoara

Importanța economisirii în viața economică și socială trebuie analizată într-un cadru conceptual integrat, care să evidențieze rolul său structural atât la nivel microeconomic, cât și macroeconomic, precum și transformările recente generate de digitalizare și inovare tehnologică.

Economisirea constituie un determinant fundamental al acumulării de capital și al sustenabilității creșterii economice, fiind o variabilă-cheie în arhitectura echilibrelor macroeconomice. Din perspectivă macroeconomică, rata economisirii influențează direct nivelul investițiilor, costul capitalului și dependența de finanțare externă, cu efecte directe asupra stabilității financiare și a rezilienței economiei. În acest sens, politicile macroeconomice au un rol esențial în stimularea economisirii, fie prin menținerea stabilității prețurilor și a încrederii în moneda națională, fie prin crearea unor cadre instituționale și fiscale care să încurajeze acumularea de economii pe termen lung. La nivel microeconomic, economisirea funcționează ca un mecanism de optimizare intertemporală a consumului (consumption smoothing), permițând gospodăriilor să gestioneze incertitudinea veniturilor și să își ajusteze comportamentul în funcție de ciclul

de viață. Totodată, comportamentul de economisire este modelat de factori precum durata economisirii, aversiunea la risc și nivelul de educație financiară. În practică, lipsa acestor competențe se reflectă adesea în decizii reactive, pe termen scurt, frecvent afectate de bias-uri comportamentale, ceea ce conduce la alocări suboptime ale resurselor și la vulnerabilități financiare persistente.

În acest context, educația financiară capătă valențe de instrument de politică publică, cu rol atât corectiv, cât și formativ, în direcția îmbunătățirii calității deciziilor economice. Mai mult decât atât, complementaritatea dintre politicile macro de stimulare a economisirii și intervențiile de educație financiară este esențială pentru obținerea unor rezultate sustenabile, întrucât stimulentele economice sunt eficiente doar în măsura în care indivizii le pot înțelege și utiliza în mod informat.

Digitalizarea serviciilor financiare și integrarea soluțiilor bazate pe inteligență artificială reconfigurează mecanismele de economisire, facilitând accesul la instrumente de planificare financiară și la soluții de tip robo-advisory sau behavioural nudging. În mod particular, în rândul tinerilor, aceste instrumente digitale - aplicații de tip budgeting, economisire automată sau micro-investiții - au devenit vectori importanți

ai disciplinării financiare. Cu toate acestea, utilizarea lor eficientă presupune nu doar acces tehnologic, ci și competențe adecvate de interpretare și decizie, în absența cărora există riscul unor comportamente financiare superficiale sau chiar eronate.

În cadrul Universității de Vest din Timișoara, aceste dimensiuni sunt integrate în programele de educație financiară dezvoltate în parteneriat cu mediul de business și cu Banca Națională a României. Proiecte

precum atelierele de educație financiară pentru studenți, simulările de decizii investiționale sau inițiativele de tip FinTech Lab contribuie la dezvoltarea unor competențe aplicate, adaptate economiei digitale. Abordarea noastră vizează dezvoltarea unor competențe financiare avansate, adaptate economiei digitale, prin corelarea fundamentelor teoretice cu aplicații practice și instrumente inovatoare. Colaborarea cu sectorul financiar asigură relevanța conținutului educațional și facilitează transferul de expertiză aplicată, contribuind la formarea unor comportamente financiare sustenabile.

În mod particular, economisirea este abordată nu doar ca un obiectiv individual, ci ca o componentă esențială a unui ecosistem financiar funcțional, în care intermedierea eficientă și incluziunea financiară susțin alocarea optimă a resurselor în economie.

Astfel, economisirea este înțeleasă nu doar ca un demers individual, ci ca

parte a unei culturi financiare moderne.

Consider că promovarea economisirii, susținută de politici macroeconomice coerente, educație financiară riguroasă și integrarea tehnologiilor emergente, reprezintă o condiție necesară pentru consolidarea rezilienței economice și pentru susținerea unei traiectorii de dezvoltare sustenabilă, atât la nivel individual, cât și la nivel societal.

Cercul virtuos al economisirii

Gabriela Folcut, Director executiv – Asociația Română a Băncilor

Importanța economisirii este dată de valoarea adăugată pe care aceasta o generează în rândul populației, companiilor și economiei naționale. Cercul virtuos al economisirii conferă potențial amplu de dezvoltare la nivel individual și societal, creșterea bunăstării economice și rezilienței în fața crizelor. „A opta minune a lumii”, dobânda compusă, oferă stabilitate financiară dacă economisim pe termen lung, cu toate că sondajele internaționale arată că doar 46% dintre cetățenii care economisesc înțeleg efectul acumulării dobânzii peste dobândă.

Statul care nu economisește adecvat devine vulnerabil economic și depinde excesiv de surse externe, crescând astfel datoria publică, aspect care îi periclitează dezvoltarea.

Dacă statul depinde în mod excesiv de finanțare externă, retragerea capitalului devine o vulnerabilitate și apare riscul asociat unor dobânzi mari, ceea ce exercită presiune pe buget. În această situație se confruntă cu o serie de vulnerabilități economice și sociale, în absența unor alocări bugetare generoase pe segmentele educației generale, sănătate, integrarea și retenția în câmpul muncii etc.

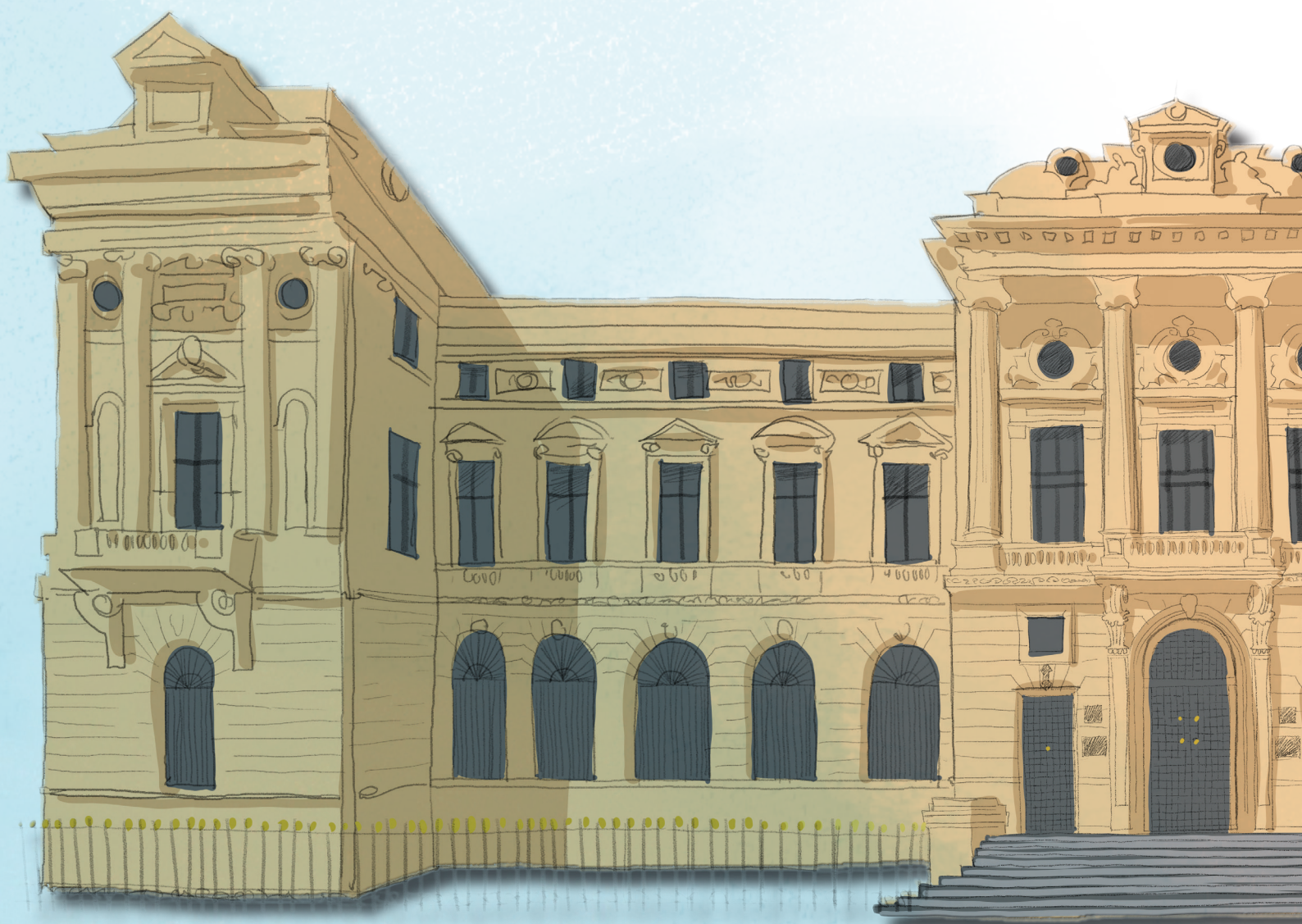
Fără economisire din partea populației și a companiilor nu avem intermediere

financiară, iar fără aceasta nu avem dezvoltare economică corespunzătoare. La nivel național, gradul de intermediere financiară este de 24%, ceea ce reflectă potențialul amplu de creștere a economiei României prin credit. Populația și companiile au economisit în bănci 676 miliarde lei, până în luna decembrie 2025, ceea ce reprezintă, ca echivalent, mai mult de o treime din produsul intern brut.

Șocurile economice testează reziliența unui stat, a unei persoane sau a unei companii, iar corecția poate fi dură dacă cercul vicios nu se transformă în cerc virtuos. Presiunile exercitate pe generațiile viitoare cresc, astfel că o soluție este creșterea rezilienței individuale și a prosperității prin economisire.

Economisirea generează creșterea siguranței financiare, protecție împotriva îndatorării excesive, asigură realizarea obiectivelor personale, independență la vârsta pensionării și reziliență în fața crizelor. Prin economisire și investiții se creează cercul virtuos al prosperității.

Economisiți, sunteți poziționați în cercul virtuos? În absența economisirii, singurul aspect predictibil este impredictibilitatea.

Contact:

Str. Lipscani nr. 25

București, România

Telefon: +40 311323800

Email: educatie.financiara@bnro.ro